

πολιτισμός

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Χωρίς πρόγραμμα

Σήμερα οι «Αναδιφρήσεις» δεν έχουν κεντρική στόχευση: αναφέρονται σε διάφορα θέματα, ρεθεμνιώτικα και μη, της επικαιρότητας και μη. Είναι δηλαδή συνθετιμμένες κάπως, όπως ονόμαζε την εκπομπή της η αείμνηστη Μαρία Ρεζάν, «Μια ώρα χωρίς πρόγραμμα» (εικόνα). Οι παλιότεροι έδιναν τον τίτλο «Σύμμικτα», ιδιαίτερα όταν δεν υπήρχε νοηματική ενότητα στο περιεχόμενο των κειμένων. Τον επαναφέρω, επιδιώκοντας μεταξύ άλλων να τον κρατήσω στη ζωή,

αν και η σποραδική χρήση κάποιων όρων έχει αποδειχτεί ότι δεν αρκεί για την μακροήμερή τους.

Η εκδρομή του Σχολικού Μουσείου

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε την προπερασμένη Κυριακή η εκδρομή του Σχολικού Μουσείου στα Κατωμέρια. Φύση και πολιτισμός βρίσκονταν στα καλύτερά τους και οι εκπλήξεις ήταν πολλές. Η μεγαλύτερη πάντως ήταν η υποδοχή που είχαμε στον ναό-χώρο πολιτισμού της ινδικής κοινότητας των Σιχ, στο ενδιαμέσο των χωριών Παγκαλοχώρι και Αστέρι. Τον χώρο υποστηρίζει μια κοινότητα πολλών εκατοντάδων ανθρώπων, η μεγαλύτερη στην Ευρώπη, οι περισσότεροι από τους οποίους εργάζονται στην ευρύτερη περιοχή, αποσπώντας εδώ και τριάντα χρόνια τα καλύτερα σχόλια για την εργασιακή και κοινωνική τους συμπεριφορά.

Ευχαριστούμε από καρδιάς, Ινδοί συμπολίτες!

Η φιλοξενία που δεχτήκαμε οι εκδρομείς ήταν παραπάνω από κρητική, αβραμιαία, και συγκινητική. Όμως η κοινότητα αυτή έχει και προβλήματα, τα οποία δεν πρέπει να παρακάμπτουμε και η πολιτεία θα πρέπει να τα λύσει: την καύση των σωμάτων των νεκρών τους/μεταφορά τους στην Ινδία, τον «καλλιπισμό» κατά τη θητεία των αγοριών τους στον ελληνικό στρατό (αφού η θρησκεία τους απαγορεύει το κούρεμα και το ξύρισμα) και την κατασκευή ενός γηπέδου κρίκετ, προκειμένου ν' αθλείται η νεολαία. Νεολαία, την οποία είδαμε και χαρήκαμε, περήφανη για την κοινότητά τους και για την ενσωμάτωσή της στην ευρύτερη ρεθεμνιώτικη. Στη φωτογραφία απθανατίζονται εκπρόσωποι των Σιχ μαζί με τους εκδρομείς, οι περισσότεροι από τους οποίους φοράμε στο κεφάλι τον χαρακτηριστικό κεφαλόδεσμο. Στην πρώτη γραμμή ποζάρουν οι αειθαλείς Κώστας Μπικράκης και Ανδρέας Σμαραγδάκης.

Η πολιτιστική ζωή του Ρεθύμνου στη μεταπολίτευση

Επικοινωνήσαμε προ καιρού τηλεφωνικά μαζί μου ο Γιώργος Λελεδάκης, παλιός πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Ρεθύμνου, ο οποίος με πληροφόρησε ότι ο ιστορικός Σύλλογος είχε διοργανώσει μεταξύ άλλων διάλεξη του Πέτρου Θέμελη, με θέμα τις ανασκαφές που μόλις τότε είχαν ξεκινήσει στην Ελεύθερνα. Η διάλεξη εκείνη είχε πραγματοποιηθεί, όπως και η δική μου τον Απρίλιο, στην αίθουσα του Λυκείου των Ελληνίδων. Ήταν οι αεχάστες για το τότε Ρεθυμνάκι εποχές της έντονης πολιτικο-πολιτιστικής ζωής, όχι μόνο με τον Πολιτιστικό Σύλλογο αλλά και με την Κινηματογραφική Λέσχη στην «Ευφροσύνη», τον Σύλλογο Επιστημόνων και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ποιος θυμάται το Ανοικτό Πανεπιστήμιο και τα Μουσικά Νιάτα;

Παρότρυνα τον Γ. Λελεδάκη ν' αρχίσει να γράφει την ιστορία του Πολιτιστικού Συλλόγου, όπως παλιότερα το είχα προτείνει και στον Γιώργο

Πελαντάκη για την αντίστοιχη του Ανοικτού Πανεπιστημίου. Το ίδιο είχα κάνει και με τον Βαγγέλη Στεφανάκη για την ιστορία των «Μουσικών Νιάτων». Φοβάμαι ότι αν δεν το κάνουν αυτοί, κανένας άλλος δεν θα μπορέσει να φέρει το έργο σε πέρας. Αγαπητοί συμπολίτες, θεωρείτε ότι είναι λογικό να γνωρίζουμε με λεπτομέρειες τη ζωή της πόλης μας επί ενετικής, οθωμανικής και ρωσικής κατοχής και να μην γνωρίζουμε γι' αυτήν των δεκαετιών του 1970 και του 1980; Εμπρός λοιπόν, ανασκουμπωθείτε! Περιμένουμε πολλά ακόμα από σας!

Ο Κωνσταντίνος Φουρναράκης δείχνει τον δρόμο

Στη μία μετά την άλλη τις εκδόσεις προχωρά ο Κωνσταντίνος Φουρναράκης, προϊστάμενος του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης στα Χανιά. Υπενθυμίζω ότι ο ιστορικός αυτός οργανισμός είχε περάσει ημέρες αφάνειας, μέχρι που ανέλαβε τα ηνία του ο Χανιώτης καθηγητής και τον ξανανέβασε στο βάθρο που τον είχαν θέσει ο Νικόλαος Παπαδάκης και ο Νικόλαος Τωμαδάκης. Θυμάμαι τον Κωνσταντίνο με τους μαθητές του της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (φωτογραφία) να παρακολουθούν κυριακάτικα στις 28-1-2018 την ξενάγηση, με την ευκαιρία της παρουσίασης του βιβλίου μου «Ιστορικές περιηγήσεις στα Χανιά». Τον θυμάμαι επίσης στην εκδήλωση που διοργάνωσε στο Πνευματικό Κέντρο προκειμένου να τιμήσει τον αείμνηστο Αντώνη Πλυμάκη για την προσφορά του στο Αρχείο άνω των 1.600 εγγράφων της περιόδου του Εμφυλίου πολέμου.

Μαρτυρίες παιδιών για τη Μάχη της Κρήτης

Την περασμένη Τετάρτη ο Κ. Φουρναράκης παρουσίασε το βιβλίο του Αρχείου «Μαρτυρίες παιδιών για τη Μάχη της Κρήτης και την Κατοχή». Πρόκειται για ένα συλλογικό έργο παιδιών, που με την καθοδήγηση των καθηγητών τους πήραν συνεντεύξεις από παππουδονγαγιόδες, από θείους, θείες και λοιπούς συγγενείς για την κρίσιμη εκείνη περίοδο. Συγχαρητήρια στα παιδιά, συγχαρητήρια και στους καθηγητές τους και καλή δύναμη στον Κωνσταντίνο Φουρναράκη, να συνεχίσει την προσφορά του στην πνευματική ζωή των Χανίων και της Κρήτης συνολικά. Με τη σειρά μου, ελπίζω κάποια στιγμή στο μέλλον να μπορέσω ν' αφιερώσω μια σελίδα των «Αναδιφρήσεων» στο ιστορικό αυτό ίδρυμα.

Διεθνής Ημέρα Μουσείων

Διεθνής Ημέρα Μουσείων η περασμένη Κυριακή και της αφιερώω δυο φωτογραφίες με μνηστές μου που τράβηξα σ' ένα ρεθεμνιώτικο μουσείο, από τα πιο ενδιαφέροντα για τα παιδιά. Ήταν το Μοσχάκειο Μουσείο Οστράκων, το οποίο έκλεισε η δημοτική αρχή το 2007, χωρίς να υπάρξουν διαμαρτυρίες. Το γεγονός ότι στεγαζόταν επί ενοικίω στο ιστορικό κτήριο του μακαρίτη Γιάννη Χαντουμάκη, οπαδού του παλιού δημάρχου Δημήτρη Αρχοντάκη, το έκανε κόκκινο πανί για τους νεοεισερχόμενους τότε στην τοπική εξουσία. Μέχρι σήμερα ως δικαιολογία επικαλούνται ότι δεν είχε «οικονομική ανταποδοτικότητα», κάτι που και ο ίδιος ο Τραμπ θα δυσκολευόταν να επικαλεστεί για τα κρατικά από τα αμερικανικά μουσεία. Κανένα μουσείο δεν έχει οικονομική ανταποδοτικότητα, έχει όμως μορφωτική, πνευματική, κι αυτό θα έπρεπε να το γνωρίζουν οι διοικούντες, αφού μάλιστα έχουν πανεπιστημιακή μόρφωση.

Δύο από τα πέντε μουσεία

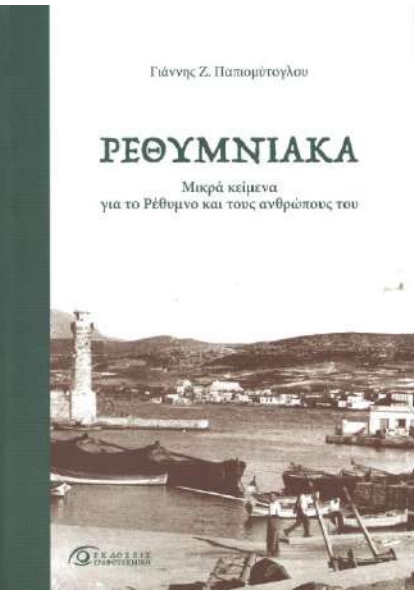
Η συνέχεια ήταν προδιαγεγραμμένη: τα εκθέματα, δωρεά του ομώνυμου Μουσείου της Αθήνας, μεταφέρθηκαν στο ανώγειο του παλιότερου ΕΟΜΜΕΧ, μαζί με τα σπαράγματα ενός ακόμα Μουσείου που η ίδια αρχή έκλεισε, της Συλλογής Φραντζεσκάκη και αρκετά απ' αυτά «χάθηκαν». Όπως μάλιστα απάντησαν πριν από ένα χρόνο σε ερώτηση της αντιπολίτευσης, σκόπευαν να μεταφέρουν ότι είχε απομείνει στο Παλαιοντολογικό Μουσείο, το οποίο στη συνέχεια έκλεισε κι αυτό, για άλλους βέβαια λόγους. Το γεγονός ότι βρεθήκαμε από πέντε μουσεία μέσα στην πόλη σε δύο όλα κι όλα εφέτος δεν τιμά κανένα μας!

Πώς μπορείς να κάνεις τη νεολαία ν' αγαπήσει το πράσινο;

Το ερώτημα αυτό έμπαινε από παλιά. Στην εποχή μου είχαμε αγαπήσει τον Δημοτικό Κήπο επειδή εκεί καταφεύγαμε στις κοπάνες μας από στο σχολείο και μάλιστα δωρεάν. Οι παλιότερες γενιές τον είχαν αγαπήσει επειδή εκεί τους οδηγούσαν οι καθηγητές τους για δενδροφυτεύσεις, κι έτσι είχαν την ευκαιρία να βρίσκονται μαζί τ' αγόρια του Γυμνασίου Αρρένων με τα κορίτσια του Θηλέων. Σήμερα πώς μπορείς να πείσεις τους έφηβους ότι ο χώρος αυτός είναι προνομιακός κι ότι θα πρέπει όχι μόνο να τον προστατεύσουν αλλά και να βοηθήσουν στην επαύξηση του πρασίνου του; Την προπερασμένη Τετάρτη είχα την ευκαιρία να περπατήσω στον Κήπο με μαθητές της Α' Λυκείου κι ομολογώ ότι απέτυχα παταγωδώς να τους κάνω να του δώσουν κάποια σημασία. Αφού δεν υπήρχε κάτι εντυπωσιακό να το φωτογραφίσουν και να το ανεβάσουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης απλώς δεν τους ενδιέφερε...

Τα σύμμικτα «Ρεθυμνικά» του Γιάννη Πάπιομυτογλου

Δεν έχουν μόνο οι «Αναδιφρήσεις» σύμμικτα, έχει κι ο Γιάννης Παπιομύτογλου, ο τελευταίος λόγιος παλαιός κοπής του Ρεθύμνου και ένας από τους εκλεκτότερους και σεμνότερους. Την επόμενη Τετάρτη στην αυλή του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου (Βερνάρδου 28-30) θα παρουσιαστεί στο κοινό το βιβλίο του «Ρεθυμνικά. Μικρά κείμενα για το Ρέθυμνο και τους ανθρώπους του». Σ' αντίθεση με ό,τι γράφει στον πρόλογό του, τα κείμενα που περιέχει κάθε άλλο παρά «εική και ως έτυχε» τα επέλεξε. Το γιατί θα το αναλύσει η ιστορικός Ασπασία Παπαδάκη, ενώ ο υπογραφόμενος θ' αναφερθώ στην εργογραφία του. Η εκδήλωση θα ξεκινήσει στις 8.00 το βράδυ και θα είναι σύντομη, όπως σύντομος και ουσιαστικός είναι σε όλα του ο συγγραφέας του βιβλίου. Όσοι πιστοί, προσέλθετε και δεν θα χάσετε!

Πού είσαι, κ. Λεωνίδα, να βλέπεις από μια άκρη!

Ο Νίκος Δασκαλάκης είναι μηχανικός και πολύ γνωστός στο Ρέθυμνο για την αγάπη του στην ιστορία της γενέθλιας πόλης. Παλιότερα δεν υπήρχε σχετική εκδήλωση που να μην την παρακολουθούσε, φαίνεται όμως ότι το νέο του πόστο του προϊστάμενου στο Γραφείο Ρεθύμνου της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας δεν του επιτρέπει παρόμοιες «πολυτέλειες». Παρ' όλα αυτά δεν το βάζει κάτω, ιδιαίτερα στον τομέα της απόδοσης ιστορικής δικαιοσύνης, πέρνυι με τη βοήθεια που μου πρόσφερε για την προσωπικότητα της Έλλης Βότζη κι εφέτος στην έρευνά του για τον Εμμανουήλ Καούνη (1872-1944). Η πρότυπη εργασία του, αντίτυπο της οποίας είχα την τιμή να παραλάβω, αναφέρεται στην προσφορά του στην υπόθεση της ανακάλυψης και διάσωσης των ρεθεμνιώτικων αρχαιοτήτων. Μεταξύ άλλων ο Νίκος πασχίζει να υπάρξει πρόβλεψη στο νέο Αρχαιολογικό Μουσείο για μια επιφάνεια που θα προορίζεται στην απόδοση τιμητικής αναφοράς τόσο στον Ε. Καούνη όσο και σε άλλους φιλάρχαιους ευεργέτες του Ρεθύμνου (π.χ. τον Θεόδωρο Τριψύλλη). Κρίμα που ο κύριος Λεωνίδας, ο γιος του, μας άφησε πριν από πέντε χρόνια τέτοια εποχή, πριν την έμπρακτη αυτή αναγνώριση των αγώνων και των αγωνιών του!

Έρευνα in situ!

Συνεχίζω με τον Νίκο Δασκαλάκη. Ο καλός φίλος δεν κάνει καλά που αφιερώνεται τόσο πολύ στη δουλειά του. Για παράδειγμα προ ημερών έχασε την εκδρομή στα Κατωμέρια. Και μπορεί να μην «τρελαινόταν» για τα διάφορα αρχαιολογικά, υδρολογικά, λαογραφικά και ιστορικά που είδαμε, αφού τα περισσότερα τα γνωρίζει, όμως είμαι σίγουρος ότι θα χαίρονταν να έβλεπε το πεδίο της ανασκαφής, τον τόπο δηλαδή στον οποίο ο Εμμανουήλ Καούνης έκανε τις ανασκαφές του, με πιο γνωστό εύρημα την επιτάφια στήλη του νεαρού κυνηγού με τον σκύλο του και το πουλί που κρατούσε στο χέρι. Για να μην πάρω όμως το μυστικό μαζί μου, του σημειώσω ότι πρόκειται για την περιοχή του Αγίου Νικολάου βορειοκώς της Μονής Αρσανίου. Ευλόγα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι και το ίδιο το μοναστήρι ανεγέρθηκε με οικοδομικό υλικό από τον πολύ εκτεταμένο εκεί αρχαιολογικό χώρο. Ο φίλος Νίκος θα μάθαινε επίσης πού βρισκόταν το (ηλεκτροκίνητο!) εργοστάσιο Καούνη, γύρω από το οποίο διεξήχθησαν λυσσαλέες σκηνές κατά τη Μάχη της Κρήτης. Να σημειώσω, μια και η Μάχη αυτή είναι επίκαιρη, ότι τις εγκαταστάσεις του κατέλαβε επικεφαλής στρατιωτικού αποσπάσματος ο γείτονός μου, αείμνηστος Αντώνης Βιστάκης, ο οποίος πριν πεθάνει κατέθεσε το πολεμικό υλικό που κατάχρησε στο Πολεμικό Μουσείο της Αθήνας.

στόφορος 2. Πετουσάκης Γεώργιος 3. Σταμαθίουδάκης Μανούσος 4. Μοσάκης Ευάγγελος 5. Βασιμαδάκης Παντελής 6. Χριστοφάκης Ευτύχιος. 7. Ρολόγης Σταμάτιος 8. Κουγιτάκης Χαράλαμπος

Να σημειώσω ότι μέρος των απεικονίσεων των προσώπων της ιστορικής πινακοθήκης της ΙΛΕΡ έχει καταλήξει στο Σχολικό Μουσείο και όσες αναφέρονταν στην επανάσταση του 1821 εκτέθηκαν στην Έκθεση «Το ελληνικό σχολείο και το 1821» (φωτογραφία) που πραγματοποιήσαμε τον Ιούνιο του 2021 στο Σπίτι του Πολιτισμού.

Εξήντα χρόνια ΙΛΕΡ (1)

Επετειακή χρονιά για το Ρέθυμνο το 2025, τόσο για τον Δημοτικό Κήπο (100 χρόνια από την ίδρυσή του) όσο και για την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνης (60 χρόνια) και για τη Δημόσια Βιβλιοθήκη (80 χρόνια). Για τον Δημοτικό Κήπο έχω κάνει ήδη δύο αφιερώματα και προετοιμάζω άλλα τρία. Για τη Βιβλιοθήκη έχω κάνει έξι αφιερώματα το 2017 και σκοπεύω να φέρω στην επιφάνεια πρόσθετα τεκμήρια της ιστορίας της. Για την ΙΛΕΡ θα φροντίσω επίσης κάθε τόσο να παραθέτω ένα σχετικό ιστορικό τεκμήριο. Εκκινώντας σήμερα, αναφέρω ότι ένα χρόνο μετά την ίδρυσή της είχε συγκροτήσει ομάδες εργασίας, με ιδρυτικά και τακτικά μέλη. Ας δούμε σήμερα την πρώτη ομάδα απ' αυτές.

Τμήμα Ιστορικής Πινακοθήκης αγωνιστών Κρήτης: 1. Σταυρούλας Χριστοφάκης 2. Πετουσάκης Γεώργιος 3. Σταμαθίουδάκης Μανούσος 4. Μοσάκης Ευάγγελος 5. Βασιμαδάκης Παντελής 6. Χριστοφάκης Ευτύχιος. 7. Ρολόγης Σταμάτιος 8. Κουγιτάκης Χαράλαμπος

Το αστικό πράσινο όχι ως πρόκριμα αλλά ως πρόβλημα

Με πήρε τηλέφωνο παραπονεμένος ο Γιώργος Παπαδόσηφς, για το δημοσίευσμά μου «1898-2025: κοιφικίσκοηδες και κοιφιδέντρηδες», εκθέτοντάς μου το τι έχει κάνει για ν' αποφύγει το κόψιμο του φοίνικα του Πολυκαλαδικού. Δεν αμφίβαλλω για τις προσπάθειές του, όμως το πρόβλημα δεν είναι ούτε ο ίδιος ούτε οι προκάτοχοί του, αλλά η αντιμετώπιση των δέντρων από τις αρχές ως προβλήματος. Μπορεί όντως το συγκεκριμένο να είναι άρρωστο, μέλει να αποδειχτεί, όμως η απάντησή της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου, την οποία μου ανέφερε, που αποφαίνεται ότι η στήριξη του δέντρου δεν είναι επιφκή, δείχνει πώς αντιμετωπίζεται από τις αρχές το αστικό πράσινο, όχι ως πρόκριμα αλλά ως μελάς. Παντού στον πολιτισμένο κόσμο τα δέντρα των πόλεων υποστηρίζονται, πέραν των υλικών στηριγμάτων όταν χρειάζεται, και με μια βάση δεδομένων, στην οποία το καθένα διαθέτει αριθμό μητρώου και φάκελο πληροφοριών (ιστορικών, γεωπονικών κ.λπ.). Ο υπεύθυνος πρασίνου θα μου επιτρέψει λοιπόν να παραθέσω από τις πολλές μία μόνο φωτογραφία, του φίλου Γιώργου Δαλαμβέλα, από το μακρινό και «τριτοκοσμικό» Βιετνάμ που επισκέφθηκε, που δείχνει πώς υποστηρίζουν εκεί όχι μόνο τα μεγάλα δέντρα αλλά και τα μικρότερα. Δεν χρειάζεται, νομίζω, ν' αναφέρω πόσο εύκολη είναι η αντικατάσταση ενός δέντρου στο κλίμα της νοτιοανατολικής Ασίας και πόσο δύσκολη έως αδύνατη στο ξηροθερμικό δικό μας...